

A MULTIVAC ÉLETE ÉS KORA

Az egész világ kíváncsi volt. Az egész világ végignézhetné. Ha valaki tudni akarta, hogy hányan nézik, a Multivac-nak módjában állt megadni az adatot. A Multivac, a hatalmas számítógép ezt is számon tartotta - mint minden mást.

Ebben az ügyben a Multivac bíraskodott, olyannyira tárgyilagosan és becsületesen, hogy nem volt szükség sem ügyészre, sem ügyvédre. Csakis a vádlott kellett hozzá, illetve a bizonyítékok, amelyeknek egy részét Ronald Bakst szolgáltatta.

Természetesen Bakst is figyelemmel kísérte a pert - végső soron a törvény kötelezte rá. Jobban örült volna, ha nem kellene megtennie. A tizedik évtizedében járt, és az öregedés jelei már megjelentek rajta: rendszerint kócos hajába jócskán vegyültek ősz fürtök.

Noreen nem törődött a perrel. Az ajtóban állva megjegyezte:

- Ha maradt még egy barátunk... - egy másodpercre elhallgatott, majd hozzátette: amit erősen kétlek! - Azzal minden további nélkül elment.

Bakst eltűnődött azon, hogy vajon visszajön-e a nő, de ez ebben a pillanatban nem számított.

Hines hihetetlenül ostoba volt, amikor fizikai támadással próbálkozott. Hogyan is képzelhette, hogy egyszerűen odamegy egy Multivac-kivezetéshez, és összezúzza? Mintha nem tudná, hogy egy, az egész világot behálózó számítógép, sőt az egész világot behálózó nagybetűs Számítógép milliónyi robotnak parancsol, és a segítségükkel könnyűszerrel megvédi magát... De még ha sikerült volna is megsemmisíteni azt a kivezetést, mire ment volna vele?

És mindennek a tetejébe Hines ezt Bakst személyes jelenlétében tette!

Bakstot pontosan a napirendben előírt percben hívták:

- Most Ronald Bakst tanúvallomása következik!

A Multivac hangja gyönyörűen zengett, a szépsége mindig megérintette az embert, függetlenül attól, hogy hányszor hallotta már. Nem férfi- és nem is női hangon beszélt, és mindig azon a nyelven szólította meg a hallgatóját, amelyiken az illető a legjobban értett.

- Készen állok a tanúvallomás megtételére - közölte Bakst.

Semmiképpen sem mondhatott mást, csak azt, amit mondania kellett. Hines nem kerülhette el a büntetést. Azokban a korokban, amikor az embertársaival kellett volna szembenéznie, sokkal gyorsabban és jóval kevésbé igazságosan ítélték volna el - és a büntetés is sokkal szigorúbb lett volna.

Tizenöt nap telt el, tizenöt nap, amelyet Bakst magányosan töltött. A magány mindennaposnak számított a Multivac világában. A nagy katasztrófák idején az emberek tömegével pusztultak. A számítógépek voltak azok, amelyek megmentették mindazt, ami megmaradt, és ők irányították az újjáépítést. Közben pedig továbbfejlesztették önmagukat, míg végül Multivac-ká olvadtak össze - és azóta a mintegy ötmillió emberiség minden egyes egyede tökéletes kényelemben élt.

Ám ez az ötmillió fő alaposan szétszóródott, és az emberek általában csak azokkal találkoztak, akik a közvetlen környékükön laktak - hacsak nem döntöttek úgy, hogy meglátogatnak másokat.

Bakstot senki sem szándékozott felkeresni, még televízión keresztül sem.

Egy darabig könnyedén viselte az egyedüllétet. Eltemetkezett a maga választotta módon - az utóbbi huszonhárom évben matematikai feladványokat tervezett. A Föld valamennyi lakójának jogában állt kiválasztani a neki leginkább megfelelő életmódot, feltéve persze, hogy a Multivac, amely tökéletes jártassággal és bölcsességgel mérlegelte az emberek ügyeit, nem ítélte meg úgy, hogy az adott életmód károsan hatna az emberi lények boldogságára.

De a matematikai feladványok hogyan is lehetettek volna károsak? Bakst örömét lelte az absztrakt feladatokban, másnak meg nem ártottak.

Nem számított arra, hogy az egyedülléte folytatódni fog. A Kongresszus nem ítélhette elszigetelésre tárgyalás nélkül. Ez a tárgyalás természetesen teljesen másként zajlott volna le, mint az, amelyen Hines-nek kellett átesnie. Leginkább a Multivac vegytiszta és abszolút, zsarnoki igazságossága és pártatlansága hiányzott volna belőle.

Mégis megkönnyebbült, amikor véget ért, annak meg kifejezetten örült, hogy Noreen

visszatérése vetett véget neki. A nő lassú léptekkel kelt át a dombon, mire Bakst boldogan mosolyogva elindult felé. Annak idején öt évig éltek együtt, öt örömteli évig. Még a Noreen két gyermekével és két unokájával való alkalmankénti találkozások is kellemesre sikerültek.

Miután megközelítették egymást, Bakst megszólalt:

- Köszönöm, hogy visszajöttél.

- Nem jöttem vissza - felelte Noreen, aki eléggé fáradtnak tűnt. Barna haját szétfújta a dombok között kavargó szél, szögletes arcán a bőrt kissé megkapta a nap.

A házba visszatérve Bakst beütött egy számsort, amivel lekért egy könnyű ebédet és kávé. Emlékezett még Noreen kedvenc ételére. A nő nem állította meg őt, és bár habozott néhány pillanatig, végül nekilátott az evésnek.

- Azért jöttem, hogy beszéljek veled - közölte, miután végzett. - A Kongresszus küldött ide.

- A Kongresszus! - ismételte Bakst. - Tizenöt nő és férfi, engem is beleszámolva. Egy önmagát kinevező testület, amely tökéletesen tehetetlen.

- Amikor még tag voltál, nem így gondolkodtál.

- Azóta idősebb lettem. Megtanultam egyet s mást.

- Azt biztosan megtanultad, hogyan áruld el a barátaidat.

- Nem árultam el senkit. Hines megpróbált ártani a Multivac-nak, ami örülség volt, és ritka nagy ostobaságra vall.

- Feljelentetted őt, és tanúskodtál ellene.

- Kénytelen voltam. A Multivac az én feljelentésem nélkül is tisztában volt a tényekkel, és ha nem teszek feljelentést, büntársá válok. Hines semmit sem nyert volna, én viszont mindent elveszítettem volna.

- Emberi szemtanú híján a Multivac felfüggesztette volna az ítélet végrehajtását.

- Ez szóba se jöhetett, miután Multivac-ellenes bűncselekmény történt - érvelt higgadtan Bakst.

- Ez nem egy illegális gyermeknemzési vagy egy engedély nélküli életmódváltási ügy. Nem vállalhattam a kockázatot.

- Vagyis hagyta, hogy Simont két évre megfosszák a munkaengedélyétől.

- Megérdemelte.

- Vigasztaló gondolat. Elveszítheted a Kongresszus bizalmát, de elnyerted a Multivac bizalmát.

- Amilyen világban élünk, a Multivac bizalma nagyon fontos - válaszolta roppant komolyan Bakst, és hirtelen, az ismeretségük során első ízben rádöbbsent, hogy a nő magasabb nála.

Noreen dühösnek tűnt, elég dühösnek ahhoz, hogy megüsse őt. Úgy összeprézelte az ajkát, hogy kifehéredett. Csakhogy már betöltötte a kilencvenedik évét - ő sem volt már fiatal és az erőszaknélküliség szokása túlságosan belevésődött a lelkébe... persze ez alól is akadtak kivételek, mint például az a bolond Hines.

- Ez az összes mondanivalód? - kérdezte ridegen Noreen.

- Sok mindent mondhatnék még - válaszolta csendesesen Bakst. - Hát elfelejtetted? Mindent elfelejtettél? Már nem emlékszel, hogy milyen volt régen? Emlékszel a huszadik századra? Manapság sokáig élünk. Manapság biztonságban élünk. Manapság boldogan élünk.

- És az életünk mit sem ér - jelentette ki komoran Noreen.

- Azt szeretnéd, hogy a világ olyan legyen, mint amilyen régen volt?

- Rémmesék, hogy megijedjünk - válaszolta a fejét hevesen megrázva Noreen. - Megtanultuk a leckét. A Multivac támogatásával továbbléptünk, de többé nincs szükségünk a segítségére. A további segítség mellett úgy elerőtlenedünk, hogy elpusztulunk. Nekünk kell vezérelnünk a robotokat, nekünk kell irányítanunk a farmokat, a bányákat és a gyárat, a Multivac nélkül.

- Szerinted hogyan boldogulnánk?

- Tűrhetően, annyi bizonyos. Ha majd gyakorlatot szerzünk, még jobban. Szükségünk van arra, hogy a kihívások és a nehézségek stimuláljanak bennünket, különben kihalunk.

- Mindnyájan dolgozunk, Noreen - felelte Bakst. - Bármilyen munkát választhatunk magunknak.

- Bármilyet választhatunk mindaddig, amíg a legkevésbé sem fontos. De még akkor is megfoszthatnak tőle, lásd Hines esetét. És mondd csak, Ron, mi a te munkád? Matematikai

feladványok? Vonalakat húzgálsz papírra? Számkombinációkkal vacakolsz?

Bakst óvatosan megfogta a nő kezét, és szinte esdeklő hanghordozással beszélt:

- Az is lehet fontos, Noreen... nem ostobaság. Ne becsüld alá... - elhallgatott, és nagyon szeretett volna többet elmondani, de nem tehette, mert aligha lett volna biztonságos. Mélyet sóhajtott, és másképp magyarázott: - Génmintázatokon alapuló kombinatorikai analíziseken dolgozom, amelyeket fel lehetne használni...

- Hogy elszórakoztasd magadat és még néhány embertársadat - vágott közbe Noreen. - Igen, épp eleget hallottalak már a feladványaidról beszélni. Meg fogod határozni, hogyan lehet eljutni A pontból B pontba a lehető legkevesebb lépéssel, amiből aztán rájössz, hogy hogyan juthatunk el a bölcsőtől a sírig a lehető legkisebb kockázat árán, mi pedig hálásak leszünk a Multivac-nak, amiért így élhetünk.

- Hirtelen felállt, és elszánt arcot vágva folytatta: - Ron, bíróság elé fogsz kerülni, ezt máris biztosra veheted. A mi bíróságunk elé. És el fogunk ítélni. A Multivac-nak módjában áll megóvni a testi épségedet, de nem kényszeríthet rá minket, hogy meglátogassunk téged, hogy beszéljünk hozzád, hogy bármit csináljunk veled. Rá fogsz jönni, hogy az emberi interakcióval járó ingerek nélkül még gondolkodni sem leszel képes... vagy a játékaidat játszani. Viszlát, Ron!

- Ne, Noreen! Várj!

A nő az ajtóig érve visszafordult, és fojtott hangon megszólalt:

- Na persze, ott lesz neked a Multivac. A Multivac-kal bármikor beszélgethetsz.

Bakst sokáig nézett a gyors ütemben távolodó és mind kisebbnek látszó alak után, miközben Noreen átvágott a parkokon, amelyeket ritkán látható, csendes és együgyű robotok gondoztak, hogy állandóan zöldék és ökológiailag egészségesek maradjanak.

Bakst megint csak sóhajtott, és arra gondolt: igen, beszélnem kell a Multivac-kal.

A Multivac-nak immáron nem létezett egy bizonyos otthona. Mindenütt jelen volt a világon, az egyes részeit kábelek, optikai szálak és mikrohullámú adóvevők kötötték össze. Az agya több száz alállomásra oszlott, ám ezek egyként gondolkodtak és cselekedtek. A kivezetéseket mindenütt meg lehetett találni, és senkinek sem kellett messzire mennie, hogy rábukkanjon valamelyikre.

A Multivac mindenkire tudott időt szánni, mivel egyszerre beszélhetett akár mind az ötmillió emberi lényel, és még ekkor sem kellett elvonnia a figyelmét a komolyabb problémáktól.

Bakst nem táplált magában illúziókat a Multivac hatalmát illetően. Mert a rendkívül összetett rendszer mi más lett volna, mint egy matematikai feladvány, amit már legalább egy évtizede sikerült megoldania? Megértette, hogy az összekötő szálak hogyan vezetnek át egyik kontinensről a másikra, és hogyan teremtenek egy óriási hálózatot, amelynek elemzése egy újabb, lenyűgöző feladat alapjául szolgált. Hogyan hozzunk létre egy olyan hálózatot, amelyben sosem akad el az információ-áramlás? Hogyan helyezük el a kapcsolódási pontokat? Bizonyítsuk be, hogy akármilyen is az elrendezés, mindig van legalább egy pont, amelyet megszakítva...

Miután Bakst megoldotta a feladatot, kiszállt a Kongresszusból. Mit tudnak tenni azon kívül, hogy a szájukat jártatják, és annak meg mi haszna? A Multivac közönyösen tűrte, hogy az emberek arról beszéljenek, amiről csak akarnak, pontosan azért, mert a pusztá szavak nem bírtak semmiféle fontossággal. A Multivac csakis a cselekvést akadályozta meg, terelte el, vagy büntette.

És Hines cselekedete válságot idézett elő, ugyanis közvetlenül az előtt történt, hogy maga Bakst cselekedett volna.

Most már sietnie kellett, és úgy folyamodott meghallgatásért a Multivac-hoz, hogy a legkevesbé sem bízott az eredményben.

Egyszerű kérdéseket bárki, bármikor feltehetett a Multivac-nak. Közel egymillió kivezetés létezett abból a típusból, amely ellenállt Hines erőszakos támadásának. Ezeket mindenki szabadon használhatta, mindenki szabadon kérdezhetett - és a Multivac válaszolt.

A meghallgatás már teljesen más lapra tartozott. Időpontot kellett egyeztetni hozzá, bizalmas viszonyok kellettek hozzá, de mindennekfelett az, hogy a Multivac szükségesnek ítélje. Noha a kapacitását a világ összes problémája sem tudta lekötni, a rendszer valamiért óvatosan bánt a saját idejével - talán az örökösen zajló önfejlesztés miatt. A Multivac egyre jobban ráébredt a saját fontosságára és érdemeire, és mind kevesebb türelemmel viselte el, hogy jelentéktelen apróságokkal

zaklassák.

Bakst a Multivac jóindulatától függött. Azért lépett ki a Kongresszusból, azért élt azóta úgy, ahogyan, azért jelentette fel Hines-t, és azért tanúskodott ellene, hogy elnyerje ezt a jóindulatot. Ebben a világban ez jelentette a siker zálogát.

Abból kellett kiindulnia, hogy sikerül kivívnia. Rögton azután, hogy beadta a kérelmet, repülőgépre szállt, és elutazott a legközelebbi alállomásig. Nem csupán az elektronikus képmását küldte el. Személyesen akart jelen lenni, valamiért azt érezte, hogy így szorosabb viszonyba kerül a Multivac-kal.

A kisebbfajta teremnek is beillő szoba többé-kevésbé úgy nézett ki, mintha egy zártkörű multivíziós emberi konferenciára rendezték volna be. Bakst egy röpke pillanat erejéig arra gondolt, hogy a Multivac talán egy elképzelt emberi testet magára öltve jelenik meg előtte.

Természetesen nem így történt. A falakból a Multivac szüntelen működését kísérő lágy susogás áradt, amelyet mindig, mindenütt hallani lehetett a Multivac közelében.

Aztán a Multivac megszólalt, de nem a megszokott hangján. Csendes, barátságos, gyönyörű és kissé sejtelmes hangon beszélt:

- Jó napot, Bakst. Az embertársaid neheztelnek rád.

A Multivac sosem köntörfalaz, egyből a lényegre tér - gondolta Bakst.

- Nem számít, Multivac - válaszolta tiszteletteljes modorban. - Egyedül az a fontos, hogy én készségesen elfogadom a döntéseidet, mert tudom, hogy az emberiség javát szolgálják. Ilyennek tervezték az eredeti, kezdetleges önmagadat, és...

- És az önfejlesztéseim is ezen alapelv mentén zajlottak és zajlanak. Ha ezt te megérted, akkor oly sok ember miért nem tudja megérteni? Ennek a jelenségnek az analízisét a mai napig nem sikerült összeállítani.

- Azért jöttem hozzád, mert van egy problémám - mondta Bakst.

- Hallgatlak - felelte kurtán a Multivac.

- Az elmúlt időszakban rengeteg időt töltöttem olyan matematikai feladványokkal, amelyeket gének és génkombinációk tanulmányozása ihletett. Képtelen vagyok rátalálni a szükséges válaszokra, és a házi számítógépem nem tud segítséget nyújtani.

Furcsa csilingelés hallatszott, és Bakst önkéntelenül megborzongott, mert arra gondolt, hogy a Multivac talán kacagást hallatott. Ez a reakció már túlon túl emberi lett volna, több annál, mint amennyit el tudott volna viselni. A csilingelés hamarosan megszűnt, és a Multivac ismét megszólalt:

- Az emberi sejt több ezer különféle gént tartalmaz. Valamennyi génnek átlagosan ötven változata létezik, és számtalan olyan, amely még sosem létezett. Ha megpróbálnám kiszámítani az összes lehetséges variánst, és ha a legnagyobb gyorsasággal dolgoznék a jelenlegi Univerzum lehető leghosszabb élettartamának végéig, még akkor is csupán a teljes felsorolás aprócska töredéke készülne el.

- Nincs szükségem a teljes listára - válaszolta Bakst. - A feladványomnak éppen ez a lényege. Egyes kombinációk valószínűbbek a többinél, és ha egymásra építjük a valószínűséget, jelentősen lerövidíthetjük a feladatot. A valószínűségek egymásra építésének módszere az, amiben a segítségedet kérem.

- Még az is rengeteg időmet fogja elrabolni. Ezt hogyan indokoljam meg önmagam előtt?

Bakst néhány pillanatra tévovázott, aztán úgy döntött, hogy semmi értelme bonyolult szófacsarással próbálkozni - a Multivac számára két pont között a legrövidebb út az egyenes.

- Egy megfelelő génkombinációval olyan emberi lényeket tudnánk előállítani - magyarázta amelyek engedelmesen beérik azzal, hogy rád hagyják a döntéseket, készségesen elhiszik, hogy a te megoldásaid boldoggá teszik az emberiséget, és minden másnál jobban vágnak arra, hogy boldogok legyenek. Én nem tudom megtalálni a megfelelő kombinációt, de te igen, és génebeszeti beavatkozással...

- Ne folytasd! - szólt közbe a Multivac. - Már értem, hogy mire gondolsz. Az ötleted... jó. Rászánok némi időt.

Bakst nehezen tudott rácsatlakozni Noreen magánhullámhosszára. A kapcsolat háromszor is megszakadt, amin nem csodálkozott. Az utóbbi két hónap folyamán a műszaki eszközök egyre több

hibával üzemeltek - sosem sokáig, és csak a kisebb fajták és ő komor örömmel üdvözölte ezeket az eseményeket.

Ezúttal azonban a kapcsolat felépült, és meg is maradt. A semmiből megjelent Noreen fényből szőtt, háromdimenziós arca. Egy pillanatra elhomályosult, de nyomban újra éles lett.

- Viszonzom a hívásodat - közölte szenvtelenül, bevezető gyanánt Bakst.
- Egy darabig képtelenség volt elérni téged - válaszolta a nő. - Hol voltál?
- Nem rejtőztem el. Itt vagyok, Denverben.
- Mit keresel Denverben?

- A világ olyan nekem, mint csigának a háza - bölcsekedett Bakst. - Oda megyek, ahová a kedvem tartja.

Noreen elhúzta a száját, és rosszkedvűen válaszolt:

- És talán akár hová méysz, mindenütt csak ürességet fogsz találni. Bíróság elé állítunk, Ron.
- Most?
- Most!
- És itt?
- Igen, itt.

A következő másodpercben további fényarcok derengtek fel Noreen képmásának két oldalán, valamint mögötte. Bakst lassan végighordozta rajtuk a tekintetét, és megszámolta őket: tizennégy ember, hat férfi és nyolc nő. Valamennyiüket ismerte. Valaha, nem is olyan régen, jó barátai voltak.

A szimuláció mindkét oldalán, valamint azon túl, a lemenő nap kellemes fényében és melegében fürdőző vadregényes coloradói tájkép terült el. Ezen a helyen valaha egy Denver nevű város állt. A környéket még manapság is ezen a néven emlegették, noha magát a várost rég lebontották. A távolban tíz robot szorgoskodott, de hogy egészen pontosan mit csináltak, azt Bakst nem tudta megállapítani.

Valószínűleg a környezetet gondozzák - vélte magában. Ennél többet nem tudott, de erre nem is volt szüksége. A Multivac hatékonyan mozgatta és ellenőrizte a Földön dolgozó mintegy ötvenmillió robotját.

Bakst háta mögött ezernyi vezeték futott bele a Multivac egyik, kisebbfajta erődítménnyel védett alközpontjába.

- Miért most? - kérdezte Bakst. - És miért itt?

Automatikusan fordult Eldred felé. Ez a nő volt a Kongresszus legidősebb tagja, és ő rendelkezett a legtöbb hatalommal - már amennyi hatalommal egy emberi lény rendelkezhetett.

Eldred sötétbarna arca megviseltnek tűnt. A kor is meglátszott rajta, a ráncok valósággal belevésődtek a bőrébe, de amikor az idős asszony megszólalt, a hangja határozottan és élesen csengett:

- Mert most szereztünk tudomást a legutóbbi tettedről. De ezt Noreen fogja elmondani neked. Ő ismer téged a legjobban.

Bakst visszanézett Noreenre, és megkérdezte:

- Miféle bűnnel vádoltok?

- Ne próbáld eljátszani velünk valamelyik feladványodat, Ron! A Multivac csakis azokat tekinti bűnösnek, akik a szabadságért harcolnak, és a te emberi bűnöd a Multivac szemében nem számít bűnnek. Arról fogunk dönteni, hogy az embertársaid a jövőben hogyan viszonyuljanak hozzád. Lehet, hogy többé senki sem fog felkeresni téged, senki sem kívánja majd meghallani a hangodat, senki sem vesz tudomást a jelenlétedről, és senki sem fog válaszolni neked semmilyen módon.

- Miért fenyegettek elszigeteléssel?
- Mert elárultad valamennyi emberi lényt.
- Hogyan?

- Tagadod, hogy új emberfajta előállításán dolgozol? Egy olyan emberfajtán, amelyik készséggel aláveti magát a Multivac akaratának?

- Aha! - dűnnyögte Bakst, azzal összefonta karját a mellkasa előtt, és megjegyezte: - Hamar megtudtátok, de hát csak a Multivac-ot kellett megkérdeznetek...

- Tagadod, hogy génebészeti segítséget kértél - folytatta dermesztően szigorúan Noreen -, egy

olyan emberfaj megteremtéséhez, amelyik kérdés és ellenállás nélkül rabszolgája lesz a Multivac-nak?

- Egy elégedettebb emberiség kitenyésztését javasoltam - felelte Bakst. - Ez árulásnak számít?

- Az álokoskodásodból nem kérünk, Ron - avatkozott közbe Eldred. - Fejből tudjuk az összes ügynevezett érvedet. Ne mondd el nekünk még egyszer, hogy a Multivac-nak nem lehet ellenállni, hogy a küzdelemnek semmi értelme, hogy égre biztonságban élünk. Amit te biztonsággnak nevezel, azt a többi ember rabszolgáságnak.

- Tüstént ítéletet hirdettek - kérdezte Bakst -, vagy védhetem magam?

- Hallottad Eldredet - válaszolta Noreen. - Ismerjük az érveidet.

- Valamennyien meghallgattuk Eldredet, de engem senki sem hallgatott meg - vágott vissza Bakst. - Amit ő mondott a védelmemben, az nem az én védőbeszédem volt.

Csend támadt, és a fényfejek jobbra és balra fordulva összenéztek, majd Eldred röviden annyit mondott:

- Beszélj!

- Megkértem a Multivac-ot - kezdte Bakst -, hogy segítsen megoldani egy matematikai feladványt. Hogy felkeltsem az érdeklődését, elmondtam neki, hogy a feladat a génkombinációkon alapul, és hogy a megoldás révén előállítható lesz egy új ember, amely semmivel sem rosszabb a jelenlegi embereknél, viszont rá lehet nevelni arra, hogy örömmel elfogadja a Multivac útmutatását, és zokszó nélkül beletörődjön a döntéseibe.

- Igen, nekünk is ezt mondták - szólt közbe Eldred.

- A Multivac csakis ilyen feltételekkel fogadta el a feladatot - folytatta Bakst. - Az ő mércéi szerint egy ilyen új faj születése az emberiség javát szolgálná, és szintén a saját mércéi alapján úgy érezte, hogy dolgoznia kell a megteremtésén. A szent cél arra csábította őt, hogy mind nagyobb és nagyobb erőket vessen be a feladvány megoldása érdekében, csak hogy ez a feladvány még az ő számára is megoldhatatlan. Ezt ti magatok is megtapasztalhattátok.

- Mire célsz? - kérdezte gyanakodva Noreen.

- Nem te mondtad, hogy nem tudtok elérni engem? - kérdezett vissza Bakst. - Az elmúlt két hónap során egyikőtök sem vett észre apróbb problémákat olyan területeken, amelyeken korábban minden zökkenőmentesen működött? ... Hallgattok. Ezt vegyem megerősítésnek?

- És ha igen? Akkor mi van?

- A Multivac az összes tartalék áramkörét ráállította a feladványra - magyarázta Bakst. - Lassan és fokozatosan egyre több erőforrást vont el a világ irányításától, ugyanis a saját erkölcsi felfogása szerint semmi sem állhat az emberiség boldogságának útjában. És ezt a még nagyobb boldogságot csakis úgy lehet elérni, ha az emberek vakon engedelmessé válnak neki, a Multivac-nak.

- De mire jó ez az egész? - kérdezett közbe Noreen. - A Multivac-ban így is maradt annyi tartalék, hogy irányítsa a világot, és persze minket is, és ha ezt kevésbé hatékonyan teszi, akkor csak annyi történik, hogy a rabságunk kényelmetlenebbé válik. És az is csupán átmenetileg, mert nem tarthat sokáig. A Multivac előbb-utóbb vagy megoldhatatlannak ítéli a feladatot, vagy pedig megoldja, de akárhogy is, többé nem fogja lekötni a figyelmét. Az utóbbi esetben az ember visszavonhatatlanul és mindörökké rabszolga lesz.

- Most viszont másra figyel - válaszolta Bakst. - Noha veszedelmes témát tárgyalunk, íme, még ezt is meg tudjuk beszélni, anélkül, hogy észrevenné. Ugyanakkor nem merészném hosszúra nyújtani ezt a tárgyalást, úgyhogy kérlek benneteket, nagyon figyeljétek, és igyekezzetek megérteni azt, amit most elmondok!

- Kitaláltam egy másik feladványt is, amely arról szól, hogyan lehet hálózatokat felállítani a Multivac modellje alapján. Sikertelenül bizonyítottam, hogy nem számít, mennyire összetett és redundáns egy hálózat, lennie kell legalább egy pontjának, ahol - megfelelő körülmények között - összefuthat valamennyi információ. Amennyiben zavar lép fel ezen a kényes ponton, a rendszer egészére végzetes csapást mér, ugyanis túlterhelés lép fel egy másik ponton, ami tönkremegy, ami túlterhelést indukál egy harmadik ponton és így tovább, és így tovább, egészen addig, amíg valamennyi alközpont kiég.

- És? - kérdezte Noreen.

- És ez a pont itt van, a hátam mögött - felelte Bakst. - Mi másért jöttem volna Denverbe? És a veszélyt Multivac is tudja, mert ezt az épületet elektronikus védelmi eszközök és robotok is őrzik olyannyira, hogy ide gyakorlatilag lehetetlen behatolni. Viszont...

- Viszont...?

- Viszont a Multivac jelenleg másra összpontosít, és megbízik bennem. Keményen megdolgoztam ezért a bizalomért. Hatalmas árat fizettem érte. Elvesztettelek titeket mindnyájatokat, de a Multivac bizalmát csakis árulással lehet elnyerni. Ha ti próbálnátok közeledni ehhez az alközponthoz, a Multivac talán még most is észrevenne titeket. Ha a feladat nem kötné le a figyelmét, valószínűleg engem sem engedett volna ide. De most a feladatra összpontosít, én pedig itt vagyok.

Azzal Bakst megfordult, és nyugodtan odaballagott a hálózat találkozási pontjához. A hozzá kötött tizenégy fényarc vele együtt mozgott. A szorgosan dolgozó Multivac alközpont halk susogása mindent betöltött körülöttük.

- Miért harcolnánk egy sebezhetetlen ellenséggel? - dünnyögte Bakst. - Először tegyük sebezhetővé, aztán...

Küzdenie kellett, hogy megőrizze a hidegvérét, mert minden az elkövetkező pillanatokon múlt. Minden! Egy gyors és erőteljes rántással széthúzott egy csatlakozót, közben azt kívánta, bárcsak több ideje lett volna, hogy biztosra mehessen.

Semmi sem állította meg... és amikor visszatartotta a lélegzetét, ráeszmélt, hogy a zajok megszűntek körülötte. A susogás elhallgatott, a Multivac kezdett leállni. Bakst tudta, hogy ha a halk neszezés nem tér vissza néhány pillanaton belül, akkor valóban a kulcsfontosságú pontnál avatkozott be, és a rendszer többé nem tudja majd helyreállítani önmagát. Ha megfordul, és nem lát közeledő robotokat...

A csendet semmi sem törte meg, és Bakst lassan megfordult. A távoli robotok tovább dolgoztak. Egyik sem indult el az alállomás felé.

A Kongresszus tizenégy tagjának arcára kiült a megdöbbenés. Talán el sem hitték azt a szörnyűséget, aminek az imént a szemtanúi voltak.

Bakst mélyet lélegzett, és megszólalt:

- A Multivac leállt. Kiegett. Nem lehet újjáépíteni. - Nyelt egyet, aztán a saját szavaitól szinte megrészegülve folytatta: - Azóta dolgoztam ezen, hogy elhagyjalak titeket. Amikor Hines megtámadta azt a kivezetést, attól félttem, hogy további, ehhez hasonló merényletek fognak történni, és a Multivac mindenütt megerősíti az őrséget. Gyorsan kellett cselekednem... és nem tudhattam biztosan... - A hirtelen rátörő idegességtől összeszorult a torka, de erőt vett magán, és ünnepélyesen kijelentette: - Kívívtam a szabadságot... az egész emberiség számára...

Elhallgatott és várt, közben mind jobban tudatára ébredt a nyomasztó csendnek.

Tizenégy fényarc lebegett előtte, tizenégy embertársa meredt rá, és egyikük sem vállalkozott arra, hogy megszólaljon.

- Folyton a szabadságról beszéltetek - mondta éles hangon Bakst hát most megkaptátok! - Végigsöpört tekintetével a fényarcokon, és elbizonytalanodva hozzátette: - Vagy nem ezt akartátok?